

Գ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Ք

10
Փարայ

ՕՐԱԹԵՐԹ

10
Փարայ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԴԱՅԻՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, տարեկան գինն է Պոլսոյ եւ գաւառաց համար 7 արծաթ մեծիտ կանխիկ. գաւառական բոլոր տարուերեան ծախքը մեր վրայ է: Վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդը ալ կը նոյնն ընդունին:

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ նամակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Բիգա փաշա խան Թ. 14: Խմբագրութեան ուղղեալ գիր ետ չէ ստրուիր: Երանուցման տողը մեկ անգամի համար 3 դրոշ է. աւելի անգամի համար սակարկութիւն կը լլայ:

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Կ Ի Լ Ի Կ Ի Ա.

(Շար. ուրբաթ օրէնքն և վերջ)

Մեր Ազգին դատապարտելի պակասութեանց մին ալ համարաւորութեան գեղեցիկ և օգտակար սկզբունքը չը գործադրենք. ցաւալի է ըսել թէ այս ախտն համաճարակ եղած է և Ազգային ժողովն սկսեալ վարչական ամեն ճիւղերու և շահագործող պաշտօնէութեանց մէջ տարածած է: Վարչութիւնը չարաչար կը սխալի եթէ Սոյ աթոռոյն նըկատմամբ ալ այսպէս վարուի. վասն զի ազգային հաստատութեանց արդիւնաւոր յարատեւութիւնը և պահպանութիւնը համարաւորութեան և համարատուութեան փրկարար սկզբունքով կարելի է երաշխաւորել, և առանց ասոր չատգիտարինք ի մօտոյ վերահասու լինիլ ամէն ազգային հաստատութեանց զեղծումներուն կամ բարեւոյ մատակարարութեան:

Ուստի վարչութեան պարտքն է համար պահանջել Ամեն. Ս. կաթողիկոսէն, համար անցելոյն համար, համար իւր պաշտօնավարութեան թուականին համար, և ըստ այնմ պատրաստել վանական բարեկարգութեան կանոնադիր. վասն զի առանց այս հաշուական քննութեանց որմէ երևան պիտի գայ վանուց իրական վիճակը, անկարելի է ամենէն զեղեցիկ օրէնսդրութիւն մը իսկ արդիւնաւորել:

Միւս կողմանէ կիլիկիոյ ժողովուրդն ալ մեծ պարտաւորութիւններ ունի վանուց յառաջդիմութեան և բարեկարգութեան վերաբերմամբ: Եթէ մեր ըստացած տեղեկութիւնները սխալ չեն, կիլիկեցի ժողովուրդը բաւական տարիներէ ի վեր Սոյ աթոռէն ցրտացած և ուժացած է. իւր յարաբերութիւնները այս նուիրական աթոռին հետ մշտեւելու փոյթ և խնամ տարած չէ. ոչ նորա զահակալին նկրտիլ և զօրավիգ եղած է և ոչ իւր ազգային պարտաւորութիւնները առ այն կատարած է. այնպէս որ այդ աթոռը որ ի հնունդ ահագին հարստութեան տէր էր, անխնայութեան հոսանքին մատնուելով

Աշագահան տոհմին տիրապետութեամբ, իւր բոլոր ազգային հարստութիւնը կորուսեր և մեծ ու ահագին վանք մը կարծես տարներէ զրկուելով, թափուր և աւերակ դարձեր է:

Հիմա որ վարչութիւնը նոր մղում մը սկսած է տալ կիլիկիոյ աթոռոյն բարեկարգութեան, ընդարձակելով նորա զահակալին իրաւասութիւնը և ճշդելով նորա յարաբերութիւնները զոր ունի առ կեդրոնէն և առ ժողովուրդէն, կիլիկեցի ընդհանուր ժողովուրդեան անհանձնելի պարտաւորութիւնն է ժախջիլ Ս. կաթողիկոսին և վարչութեան ազդեցութիւնը, ընդգրկել այն ամէն պարտաւորութիւնները որոնք Աթոռն գրած է իւր վրայ և նիւթապէս ու բարոյապէս օգնել այդ կիսափուլ վանքին վերակենդանութեան ու զարգացման գործին:

Այս պարտաւորութիւնն աւելի մեծ նշանակութիւն մը կ'ունենայ եթէ ուշի ուշով քննարկեմք ժամանակի և պարագայից պահանջումները. եթէ նկատողութեան առումը կիլիկիոյ այն քաղաքական դիրքն ու կարեւորութիւնը զոր թէև ի ըսկըդրանէ անտի ունեցեր, սակայն վերջին ժամանակներս աւելի զօրաւոր պարագայներու ներքեւ վերստացած է. հետևաբար Ազգին և մասնաւորապէս կիլիկեցի ժողովուրդեան առ այն ունեցած պարտաւորութիւնները շատցած և բազմացած են. եթէ մենք մեր ազգային նուիրական հաստատութիւնները կանգուն պահպանելու փափաք մ'ունենանք, պէտք է լաւ խորհրդածնեք ներկայ պարագայներուն վրայ և այնպէս վարուիմք ինչպէս կը պահանջէ ազգին օգուտն ու շահը. իսկ եթէ դժբաղդարար այդ փափաքը չունենանք, զուր և ընդունայն են ամեն հրատարակութիւնը, ընդունայն են ամեն մասնաւոր ճիշդեր յօդուտ և ի յառաջդիմութիւն, ընդունայն են յարաբերութիւններ ճշդելու, կանոններ սահմանելու, օրերով ամիսներով այսպիսի խնդիրներով զբաղելու համար մեր ըրած ախտաւորութիւնները, կիլիկեցի ժողովուրդը եթէ ամեն բան կեդրոնէն կսալասէ, կուզէ որ Պոլսեցի ժողովուրդը ամեն բանի մէջ ինք նախաձեռնութիւն ընէ, ինք խորհի, ինք գործ

ծէ, առանց զաւառացի ժողովուրդեան աջակցութեան, կը սխալի և չարաչար սխալի. կիլիկիոյ գաւառին բարօրութեան և զարգացման մէջ ամենէն առաջ կիլիկեցին պարտաւոր է փութալն իւր ժողովուրդին և գործունէութիւն ցուցնել, աթոռին վիճակը կանոնաւորել, միաբաններ, արժանաւոր և բանգէտ միաբաններ հասցնելու աշխատիլ, վարժարաններ բարեկարգել, և այս ամենուն համար անհատական ջանքերը չխընայել:

Կը յուշամք որմեր այս տողերը «ձայն բարբառոյ յանապատի» չեն ըլլար և լուրջ խորհրդածութեան ու ուշադրութեան նիւթ կը լլան. և մեր աստուծոյ և մեր այս մասին մեզ հաղորդուած բերկրաւոր լուրերը սիրով հրատարակելու և աշխատող ու բարեբար ձեռքերը քաջալերելու, որ յառաջդիմութեան շարժիչ մեքենային զօրաւոր գործիներէն մին կրնայ համարուիլ:

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Թէհրանէն հետեւեալ եղեւնագործութիւնը կը գրեն մեզ.

«Յունիս 15/27 իրիկունը կէս դիշերէն 3 ժամի չափ անցած երեք գող կը մտնեն Գորոյեան Պ. Ալէքսանի տունը, ուր քանի մը հարիւր թուան և քանի մը բան առնէ ետքը կը մտնեն Պ. Ալէքսանի պառկած սենեակը զինքն սպաննելու խորհրդով. բարեբաղդաբար Ալէքսանն ունի միջոցին կարծնայ և տեսնելով որ երկու հոգի սուր ի ձեռքին գէպի ինքը կը մօտենան, անմիջապէս առանց մանրերկրորդ մը կորսնցնելու պատահանէն դուրս կը նետուի. սակայն շարագործներն ալ հետէն ցատկելով, սաստիկ կը զարնեն և զլնուն ձախ կողմը շարաչար կը ճեղքեն. սուրին տափակ կողմով ալ ձախ թիւին կը զարնեն. Պ. Ալէքսանի արձակած ստատիկ ճիչէն ծառան որ տանիքի վրայ կը քնանար կարծնայ և կոկոսի պօռու. գրացիները լսելով տանիքին վրայ կը թափին, դռները կը փակին. Պ. Ալէքսան առանց ինքզինքը կորսնցնելու նորէն օհնեակը կը մտնէ և սաւան մ'առնելով զլուրը

կը փաթեթէ և տանիքին վրայ կերթայ ուր տկարութենէն գետին կ'ընայ։ Դը-
րացիներն ալ հետզհետէ գալով տունը
կը լցունին։ Ոմանք ալ կերթան Մօսկա
Շարլը կարթնցնեն որ կերթայ Տօթթէօր
Թօլէզան՝ թագաւորին բժիշկը կը բերէ,
սա Ալէքսանի վիճակը ծանր գտնելով
անմիջապէս զինքը «Գլխաթեան քոյր»
կոչուած դաղորդացի կրօնաւորաց տունը
կը զրկէ, ուր բժիշկները վէրքը քննե-
լով, երկայնութիւնը 12-16 սանթիմէթը
և ճեղքի լայնութիւնը 5-6 սանթիմէթը
կը գտնեն։ Ուղեղն ալ դուրս բարձրա-
ցեր էր։

«Հետեւեալ օր Թահրի պէյ դեսպանը,
Տօթթէօր Պէյքըր և Տօթթէօր Տիքսըն
անդղիացի բժիշկները իւր հետ առնելով
Պ. Ալէքսանը տեսնելու կուգայ։ Ետեւ
ալ վէրքը քննելով ապրելու յոյս չեն
տար և կըսեն թէ մինչև 10-15 ժամ կը
մնան։ Այսու ամենայնիւ խորհրդակի-
ցելով իրարու հետ կորոշեն դարմանե-
լու կերպը։ Բարեբաղդաբար Նախախնա-
մութեամբ 70 օր ամբողջ դարմանուելէ
վերջը հիւանդն այսօր վտանգէ զերծ է։

«Շահին հրամանաւ ամեն տեղ հե-
ռադէր զարնուելով, գողերը Զինթանի
մօտերը բռնուելով, չղթայակապ թէհ-
րան բերուեցան։ Ուր քննութիւնը դեռ
կը շարունակէ։ արդէն երեքէն մէկը ա-
մէն բան խոստովաներ է, մին միայն
մէկ մասը խոստովաներ է, իսկ երրորդ-
դը բոլորովին ուրացեր է»։

— Մարաբաղաբիս ռուսական դեսպան
Պ. Նովիքով պատերազմական տուգանաց
խնդրոյն համար Բ. Դուռը ներքէլ սկը-
սած է։ Տասն օր առաջ ծանուցադիր մը
զրկած էր։ Ետեւ օր երկրորդ ծանու-
ցադիր մ'ալ զրկեր և ամբողջաբար պա-
տասխան պահանջներ է։ Բ. Դուռն ալ
պատասխաններ է թէ այսպիսի ծանր
խնդրոյ մը պատասխանը պատրաստուելու
համար ժամանակ չէ ունեցած, սակայն
Պէրլինի դաշնագրին արամագրութեան
համեմատ խնդիրը կարգադրելու պատ-
րաստ է։

— Լէվանթ կըսէ թէ Հայկական քիւր-
տիսթօնի մօտին տխուր լուրեր կը հաս-
նին։ Պարսիկ քիւրտեր Տաճկաստան դա-
լու համար ոսկամանգլիսէն անցնելով,
Ժողովրդեան մեծ վնասներ գործել և
տեղական իշխանութեանց մեծ հոգ-
պատճառել սկսեր են։ Նորեկները Պար-
սից սուլիմներէն առջևէն վախեր են.
իսկ Օսմանեան իշխանութիւնը սոսմա-
նադլիսին միւս կողմը չեն կրնար հալա-
ծել։ Վասն զի քիւրտերը դժբաղդ վիճակի
մը ենթակայ պիտի ըլլան։

— Դարձեալ Լէվանթ կըսէ թէ Տա-
տեան Վսեմ Թարութիւն պէյ Բ. Դուռն
սկսեր է երթալ, վասն զի ծածկադիր
հեռագրաց բանալիի խնդիրը իւր ու-
ղածին պէս կարգադրուեր է։ Իսկ Նը-
շան էֆ. Սէֆերեան իւր պաշտօնը կը
շարունակէ։

— Ռուսիացի հալատակ մը Յմարե-
կան երէկ առաւօտ Պրուսայի փողոցէն
անցնելու տան և քլաւարիով մարդ մը
ճումբան կտրից և քսակը պահանջեց։

Ռուսիացին ատրճանակը քաշեց և խնդ-
րեց որ հեռանայ։ սակայն տեսնելով որ
մտիկ չընեն, ատրճանակը պարպեց,
բայց դողին չգաւ։ այս միջոցին երկ-
րորդ դող մը քար մը նետաց ռուսիացի-
ին ուսին։ այս վերջինը ետին դառնա-
լով, անոր վրայ ալ կրակ ըրաւ, որով
երկու գողերը վախշելու պարտաւորե-
ցան, սակայն ոստիկանութիւնը վրայ
հասնելով, անմիջապէս ձերբակալեց։
Ռուսիացին երէկ Բերայի ոստիկանու-
թեան դուռը կանչուեցաւ։ սակայն չը
կրցաւ գողերը ճանչել, վասն զի դէպ-
քը հաղիւ քանի մը երկվայրկեան տեւած
էր։

— Անգղիական դեսպանը և դեսպա-
նուհին հոկտեմբեր 18 երեքշաբթի օր
Թարապիայի դեսպանատունը պարահան-
դէս մը պիտի տան, որուն հրաւիրա-
գրերը այժմէն ցրուել սկսեր են։

— Նախարարաց Ժողովը Գրիթրի-
Ջարքոյի խնդրով զբաղեր է, որուն
համար դեսպանները հաւաքական ծա-
նուցադիր մը առած էին Բ. Դրան։

— Յար կըսէ թէ զրոյց կը պտըտի որ
Վեհ. Սուլթանը Վրանիայի աւստրո-սեր-
վիական և թըքական երկաթուղոյ մի-
ացումը հրամայել է։ սակայն այս զը-
րոյցը անհիմն է։

— Իւսկիւտար Իճատիէ Էվրէնեան
Գրիթոր աղայի աղդակներէն Սիրա-
կան անուն երիտասարդը որ յիշեալ ան-
ձին տունը կը բնակի եղեր, հանդու-
ղեալ Թաշքը պաշի Ասաբէլ աղային
տունը պահպանութիւն ընող բնիկ Բա-
լուցի Գալուստ անուն երիտասարդին
դիմելով կիրակի օր, անպարկէշտ ա-
ռաջարկութիւն մը կընէ։ սակայն Գա-
լուստ մերժելով, Սիրական ատրճանա-
կը անոր աղջններուն մէջ կը տարպէ և
կը փախչի։ Բայց ըրածին վրայ զըզ-
լալով անշուշտ գեղագործ Պ. Սիթրաթի-
ին կը գրիմէ և կըսէ թէ այս ինչ տու-
նը մարդ մը զարկին։ Նոյնը կընէ նաև
Տօթ. Ռուբէնին երթալով, և ինք կանե-
րեւութեամբ։ Ոստիկանութիւնը անմի-
ջապէս կը փնտռէ եղեսնագործը։ սա-
կայն չկրնալով գտնել, Էվրէնեան Գրի-
թոր աղան կը ձերբակալէ և կը բան-
տարկէ։

Վերաւորեալը կիրակի դիշեր ժամը
6 ին մեռեր է։

— Փէթրսպուրկի կառավարութիւնը
իմանալով որ ոչնչականաց գաղղիական
յանձնախումբը Սրբանկէլի ճամբով յե-
ղափոխական յայտարարութիւններ և
պայթուցիկ նիւթեր ներս մտցնելու յա-
ջողեր է, հրաման ըրեր է որ ծովով
բերուած բոլոր ապրանքներուն վրայ
ամենախիստ հսկողութիւն ըլլայ։

— Ռուսական Օրտըր լրագիրը կըսէ
թէ Պարսից Շահը յառաջիկայ գարնան
այն է ապրիլ ամսոյն Ս. Փէթրսպուրկ
պիտի երթայ Ջարը ողջունելու համար։
Թէհրանի մէջ Շահին ուրիշ երկիր
ճամբորդութիւն մ'ընելու մասին այլ ևս
չը խօսուիր եղեր։

— Փարիզի Օսմանեան դեսպան Է-
ստտ փաշա Վեհ. Սուլթանին կողմանէ

Սպանիոյ թագաւորին նուիրեալ Օսմա-
նիէի աղամանդադարդ ժապաւէնը ան-
ձամբ թագաւորին մատուցանելու հա-
մար Փարիզէն Մատրիտ մեկնել է։

— Տէյլի-Նիւսի Վիէննայի թղթակի-
ցը ստոյգ աղբիւրէ քաղելով կըսէ թէ
Բ. Դուռը Օսմանեան բանակը կադմա-
կերպելու պաշտօնով Բրուսիացի սպայ-
ներ բերելու համար Գերմանիոյ հետ
պայմանագիր մը կնքել է։ սոյն սպայ-
ները մինչև մէկ ամիս Պոլիս պիտի հաս-
նին։

— Հելլենական կառավարութեան ա-
ռաջին պաշտօնեայ Պ. Բուսուտուրուս
Արթայէն Աթէնք վերադարձեր է։

Արթայի Ժողովուրդը մեծ ընդունե-
լութիւն ըրեր է այս անձին։

— Մարիցա լրագիրը կը պատմէ թէ
հոկտեմբեր և կիրակի օր Պոնարճըքի
(Ֆիլիպէ) բարձանց վրայ փառաւոր ար-
ձան մը կանգնուեր է մեծաւ հանդիսիւ
Երիշատակ 1878ի անկեալ ռուս զինուո-
րաց։ Արձանին վրայ հետեւեալ վերտա-
ռութիւնը գրուեր է. «Յաւուրս կայ-
սերն ռուսաց՝ Ալէքսանդր Բ. և հրա-
մանատարութեամբ Կուրքօ զօրապետի,
Յ. և Յ. յունւար 1878. պատերազմ
մերձ ի Ֆիլիպէ»։

— Վոսիշէ Ֆայթունկ լրագիրը յօդ-
ուած մը կը հրատարակէ և կըսէ թէ
Ասիոյ մէջ Ռուսիոյ և Անգղիոյ միջև
բաղխում մը ծառայու է։

— Ջարին Բօփցա որոի ելնելը պատ-
րուակ մ'է եղեր, Կրանիցա-Կամ Վա-
շաւիա ճամբորդելու համար ուր Աւրս-
տիոյ կայսեր հետ պիտի տեսակցի։

— Պ. Արսաքօֆի երից կայսերաց դաշ-
նակցութիւնը տեսնելով վերստին, Մոս-
կուայի համալսարանի յանձնախումբը որ
1878ին լուծուած էր, վերակազմուելու
ջանքեր կընէ եղեր։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Լոնտրա 8 հոկտ.

Նախարարական խորհուրդ մը հրա-
ւիրուեցաւ յառաջիկայ չորեքշաբթի օրն,
Հիւսիսային և Հարաւային Աֆրիկէի վե-
րաբերեալ խնդրոյ վրայ խորհրդակցե-
լու համար։

Լոնտրա 10 հոկտ.

Պ. Կլաւսթօն Լիտսի տտեւախօսու-
թեան մէջ յայտարարեց թէ Թուրքիա
թշնամական վաղացում բնաւ չունի Անգ-
ղիոյ դէմ։ Կը հաւատայ որ Սուլթանը
վստահութիւն ունի Պ. Կլաւսթօնի կա-
ռավարութեան վրայ, որովհետեւ գիտէ
որ, արդարութիւն պահանջելով հան-
դերձ, Դրան երկիրներն իրեն չպիտի
սեփականէ, և վեհապետին ու նորա
հալատակաց միջև կեցած յարաբերու-
թիւնները չպիտի չլիթէ երբէք։

Փեդրսպուրկ 10 հոկտ.

Պարսից Շահը խնդրեց Ռուսիոյ կա-
ռավարութենէն որ Պարսկական բանա-
կը վերակազմուելու համար բաւական
թուով զինուորական սպայներ ընտրէ և
Թէհրան յուղարկէ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկուան սուրհանդակաւ Երուսաղէմէն հասած թղթակցութիւնք մեր և շատերուն դուշակութիւնը կը հաստատեն դժբաղդարար ։

Բողոքարկու միաբանք թեւագրութեամբ Աստուածատուր եպիսկոպոսի և վահան վարդապետի միաբանելով յանկարծ եկեղեցւոյ ժամբարդութիւնը և իրենց պաշտօնավարութիւնը դադարեցուցեր և եկեղեցի իջնել մերժեր են ։ Ս. Պատրիարքը ի զուր հազարաւոր ջանքեր ըրեր է զանոնք համոզելու համար և սարկաւազներուն հրամայեր է եկեղեցւոյ պաշտօն կատարել , սակայն աւսոնցմէ շատեր ալ հնազանդիլ չուզելովն ։ Սրբազնութիւնը պարտաւորեր է սարկաւազաց ուրարը առնուլ և զանոնք վանքէն արտաքսել ։ Ապստամբ եկեղեցականք տեսնելով որ իշխանութեան դէմայս աստիճան ապստամբիլը լաւ նշանակութիւն չունենար , Սահակ եպիսկոպոսի կը դիմեն որպէս զի առ Ս. Պատրիարքն բարեխօսէ սարկաւազաց համարն ։ Սրբազնութիւնն ալ կը զիջանի սարկաւազաց ուրարը վերստին տալ , այն պայմանաւ որ դարձեալ եկեղեցականք անմիջապէս իրենց պաշտօնին գլուխն անցնին ։ Այս կերպով բարեկարգութիւնը կը վերահաստատուի ։

Յաւալի է որ Ազգին հացովը սնած մեծցած այդ եկեղեցականները Երուսաղէմայ դարաւոր սեփականութիւնները այսպիսի ապօրէն միջոցներով վտանգի ենթարկելու չափ կը յանգգին ։ և տակաւին ասոնք անպատիւ կը մնան ։

Սակայն տեսնենք թէ վերջին հեռագրին վրայ Աստուածատուր եպիսկ. և վահան վարդ. իրենց անհնազանդութիւնը պիտի շարունակեն տակաւին ։

Գոհութեամբ իմացանք որ Բիւզանդէֆ. Բէշեան , Խաչիկ Էֆ. Սարաճ , Յակոբ Էֆ. Նշկեան և Ռուբէն Էֆ. Չիլինկիրեան Միացեալ ընկերութեան երեսփոխորդներն անգամ ընտրուել են ։

Ս. Պատրիարք Հայը երէկ Պատրիարքարան իջնելով , քանի մը կարևոր խնդիրներով զբաղեցաւ ։

Կը լսեմք թէ Ն. սրբազնութիւնը կիրակի օր դեսպանաց ուսանց հետ տեսնուել է ի Պէոյիւքտէրէ ։

Լոնարայի «Տէյլի-Նիւզ» լրագրին սեպտ. 29 թիւոյն մէջ հետևեալ հաւուածն հրատարակուած կը գտնենք իբր խմբագրական յօդուած ։

«Կը լսենք թէ Կ. Պոլսոյ Հայոց Միացեալ ընկերութիւնը որոշած են չորս նոր դպրոցներ բանալ ի Բաղէշ , Բոլմարդ , Չէմիլմէ և Խօշմատ , Հայաստանի այդ մասերուն մէջ նախնական և բարձրագոյն նախնական կրթութիւն ծաւալելու նըպատակաւ ։ Միացեալ ընկերութիւնը Բ. Դրան տհաճութիւն չպատճառելու մասին իրենց ունեցած փափաքանաց մէկ ապացոյցը տուած են , փակելով վանայ

վարժապետանոցն , որոյ վրայ տեղական իշխանութիւնք կասկածած էին թէ և յանրաւի թէ յեղափոխական հաստատութիւն մ'էր ։ Ընկերութիւնն ունի այժմ 31 դպրոցներ , սակայն քանի որ այս թիւ անբաւական է Հայաստանի քաղաքակրթութեան դործին համար , և քանի որ Հայ ազգին ունեցած միջոցներն անկարող պիտի ընեն զայն կրթական ընդարձակագոյն գործառնութեանց ձեռնարկելու , Միացեալ ընկերութիւնք նպաստ կ'ակընկալեն իրենց Անգղիոյ մէջ ունեցած բարեկամներէն ։ Երէց Սթէնլի իւր մահաբեր հիւանդութեան բռնուելէն մի կամ երկու օր առաջ , նախադահեց ձերբակալիմ Չէմիլմէ ժողովատեղոյն մէջ գումարուած Միթինկի մը , ուր հիմնուեցաւ «Հայկական դաստիարակութեան Օթմադակ ընկերութիւն» մը , իւր վերջին հանրային արարքն եղաւ ընդունիլ Դործագիր ժողովոյ Ատենապետութիւնն այս ընկերութեան , որ կը լսենք թէ մօտեքս պիտի ջանայ իրագործել իւր բարեգործական դիտաւորութիւնն » ։

Մասիս

ՎԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վազըթ մայրաքաղաքիս գաղղիական դեսպանին փոփոխութեան վերաբերեալ զրոյցները կը հերքէ այսօր ։

— Դանձուց պաշտօնատան պաշտօնէից յուշիս ամսականը վճարուեցաւ ։

— Թնդանթարանի հանրագումար շինութեանց մասնաժողովը Ավինիա կոչուած ծովեզերքէն մինչև Թօգատ ճամբայ մի շինելու համար տեղեկագիր մը տուել է Բ. Դրան ։

— Տրովադայի հնութիւնները խուզարկող հռչակաւոր Տ. Սէլման մայրաքաղաքը գալով , Գերմանիոյ դեսպանատունն իջաւ , կըսուի թէ մօտ օրերս նորանոր խուզարկութիւններ ընելու համար վ.հ. Սուլթանէն հրամանագիր մը պիտի առնու ։

— Լա Թիւրքի կըսէ թէ Ագրիանուպօլսոյ և Կէլիպօլուի մէջ պատահած երկրաշարժը Գաւալա , Այնօրդ և Ռօտոսթօ մէջ ալ պատահեր է , և եղած քննութենէն կատուգուի թէ երկրաշարժին կեդրոնը Սամօթրակէ կղզին է ։

— Երէկ դարձեալ նախարարական ժողով գումարեցաւ ։

— Օսմանեան արժեթղթոց խնդրոյն կարգադրութեան համար կազմեալ բանակցութեան ժողովը երէկ վերստին գումարեցաւ ։

— Թուրքօ-ռուսական պատերազմին ատեն Մուխթար փաշայի ասիական բանակին սպայակոյտի նախագահ Հասան Գեազլիմ փաշա , թշնամոյն անձնատուր ըլլալուն համար , պաշտօնադրութեան և վեց ամիս բանտարկութեան դատապարտուած էր ։

Յիշեալ փաշան հիւանդանալով Բժիշկներու տեղեկագրին համեմատ արտօնութիւն ստացած էր Եւրոպա ճանապարհորդելու , շատ մը տեղեր պարտե-

լով այս անգամ մայրաքաղաքս վերագաւազելով , շոգենաւին մէջ վրայի ըզգետը և ժամացոյցը հաներ գրասենյանին վրայ դրեր , և յետոյ ինքզինքը ծովնետելով աներևութացեր է ։

ԻՄ ՄՏԱԾՈՒԹԻՒՆՔ

Լ.Գ.

Ա Յ Ն Թ Ա Պ

(Շարունակութիւն և վերջ)

Ահա այս է Կիլիկիոյ մէկ կարևորագոյն և բաղմահայ վիճակին տնտեսական բարոյական և մտաւորական նկարագրութիւնն ։

Մեր բաւական բառ չենք կրնար գրտնել այս մասին մեր խոր ցաւն յայտնելու ։ Չենք գիտեր մեր Հայ ժողովրդին ինչ բառ պէտք է գործածենք , եթէ կակուղ գրուի , «ձայն բարբառոյ յանապատի» կըլլայ , եթէ քիչ մը խիստ դըրուի , կը սրտմտի ։

Ի դուր Պ. յօդուածագիրն ամեն Հայու և Միացեալ ընկերութեանց ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ , զի ամեն Հայ իւր գտնուած թաղին մէջ պարտքեր ունի կատարելու , հետևաբար ամեն քաղաք ամեն գիւղ ինքն իւր գլխուն ճարը պէտք է տեսնէ ։

Միացեալ ընկերութիւնն աւելի կարօտ , աւելի յետնեալ վայրեր ունի երկար տնտեսներ անխնամ և լքեալ վիճակի մէջ թողուած — կամ թաղուած — , անդանօր են իւր գործունէութեան ասպարէզներ ։ Հետևաբար արժան չէ և ամօթ իսկ է որ Միացեալ ընկերութեան նպաստ սպասէ այնպիսի քաղաք մը որ 8000 Հայ բնակիչ , նիւթական ըստ բաւականի գոհացուցիչ վիճակ մ'ունի , և ապացոյց վասն զի պանդուխտ չունի , մանաւանդ երբ 10000 ոսկի ծախք ընելու կենէ եկեղեցի կառուցանելու համար ։ Ուրիշ բան չենք կրնար ըսել բայց եթէ այս թէ Այնթապի պէտք է համոզուին և սթափին թէ պարզապէս և զբաղէս անասնական է այս վիճակ ։ Մեր ուրիշ առթիւ զբաղած եմք արդէն Այնթապի վրայ , շատ կը ցաւիմք որ տարիներէ ի վեր դէպ ի լաւն փոքրիկ տարրերութիւն մը թեթեւ փոփոխութիւն մը չըլլալէ զատ յետոյ յետոյ գնալու կը միտին ։ Ինչ հարկ այսքան ահագին ծախքերով եկեղեցի կառուցանելու , փոխուած են հիմա ժամանակներ , աւելի լաւ չէ՞ր ըլլար որ այդ դումարով հաստատ եկամստներ կաշուածներ գտնուէին բարեկարգ վարժարաններ պահելու համար , եկեղեցիին չէնք չէ որ աղքատութիւնը պիտի պահէ , այլ դպրոցը , այլ վարժապետը , այլ քուհանայն ։

Մենք դարձեալ կը խնդրենք Այնթապիներէն կը թախանձենք որ փոքր ինչ մերկանան իրենց օրուան վիճակ ։ Պէտք է սթափին և իրենց առջև բացուած տնդունդը տեսնեն և ետ դառնան ։ Միտինարք և ճիշդիթը և նոր Նիկիոյ պարզապէս մեղնէ մարդ որսա-

լու համար նստած են այդ տեղ: Մի մի-
այն Հայ որսալու համար յատկացած են
այն մեծ գուժերն: Մինչև ցարդ ինչ
թմրութիւնն և ինչ մեղմութիւնն որ ցոյց
տուինք բաւ է և քիչ մ'ալ իրեն. բարո-
յական մարդ ապրելու պէտք է աշխա-
տինք: Նկատողութեան արժանի պա-
րագայ մ'է որ Վատիկեանի և Նոր աշ-
խարհի «առաքեալ» ներս աւելի այն տեղ
կը հաստատուին ուր Հայոց ժողովուրդ-
բարոյապէս մեղմալ վիճակ մ'ունի,
բայց ի վան, կարին: Երեւոյ բան չու-
նին որովհետեւ այս տեղեաց Հայք տար-
բեր վիճակ մ'ունին քան զՎ. թմրացիս:
Անհրաժեշտ կերպով հարկ է որ Այն.
թմրացիք ևս սթափին և տարբեր ուղ-
ղութիւն մը տան իրենց կրթական և
բարոյական ընթացքին, ապա թէ ոչ
արեգական ներքեւ արժան չէ գոյու-
թիւն ունենան այնպիսի մարդիկ որ թէ
և «մարդ» անունով կապրին բայց իրենց
կենաց սահմանը խոհանոցէն մինչև նըն-
ջարան կը տարածուի, և կրպակէն մին-
չեւ գինեւորան:

և Հոռի 4374 Խ. Յ. Ս.

Վաղընդ-իւրյ ճրատարակելի
Փ. Մ. ԱՅՎԵՏԵԱՆԻ
ՆՈՐ ՏՍՐԵՐԻ ՍԼՃԵՊՐԱՅԻ
ԿԱՄ
ՀԱՄԱՌՈՏ ԳՐԱՀԱՇԻԻ

Ի գործածութիւն դպրոցաց և ու-
սումնարանաց. քննեալ և վաւերացեալ
ի կրթական Տեսչութենէ Ազգային կեդ-
րոնական վարչութեան: Գին 1 արծաթ
մէճիտ:

Որ և է քանակութեամբ օլինակը
այժմէն ստորագրողաց համար իւրա-
քանչիւր օրինակի գինն է 15 զրշ:

Ա. Զ. Դ.

Սիկարի թղթին ընտրեցաւ ինչ
Ռոպէնսոն անուանեալ Պրաղիւիոյ թուղ-
թը, որ կը գտնուի Տէմիրգարուլեան
եղբարց վաճառատներն ի Ղալաթիա և
ի Պօլիս, և Թրէնկեան գրատունն:

ԱՄՈՒՍՆԱԿՆ ԵՒ ՈՂՋԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԱՆՈՐԴ ՍՈՒՆ ԵՒ ԿՆՈՋ

Հեղինակ Տօրթէօր Է. Գլխաւն Բարի-
զի բժշկական ճեմարանէն. թարգմանեց
1877 թ. տպագրութենէն Ե. Արմաւիր:

Թէ ինչ պէտք է գիտնան ամուսնա-
ցողք իրենց ամուսնութեան նախընթաց
օրը. — Ինքզինք սիրցնելու միջոցները. —
Ամուսնութեան ազդեցութիւնն ամուս-
նոց փիղիքականին և բարոյականին վը-
րայ. — Երեւոյական գործարանաց առող-
ջարանութիւն. — Անկարողութիւն և իւր
գարմանները. և ինչ և ինչ:

Այն խիստ օգտակար գիրքը որ թէ
ամուսնացելոց և թէ ամուսնութեան
պատրաստողներու ընթերցման անհրա-
ժեշտ է կը ծախուի ամէն գրաւաճառի
քով. Գին 8 զրուշ:

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ՏՍՃԻ ԼԵՋՈՒԻ

Պ. Պ. ԳԱԼԳՃԵԱՆԻ

Հեղինակին օրն գործն երրորդ ան-
գամ տպագրուած է Միւհէնախեան
ընտիր տառերով, յանուն «հեղաւան և
ընթերցարան Օսմ. լեզուի»:

Գին 5 զրուշ

Ելը գտնուի ամեն Հայ գրաւաճառաց
քով. կեդրոնատեղին է Գալաթիեան
գրատուն:

ՀԱՅԿԱՆ ԹՂԹԱՎՃԱՌԱՆՈՅ
ԵՒ ԳՐԱՏՈՒՆ
Յ. Յ. ՉԱՔԵՐԵԱՆ

Գալաթիա Գարագիւղ մաքսատան վո-
ղոց թիւ 16. Մոյն նոր բացուած թղթա-
վաճառանոցին մէջ կը գտնուին գրասե-
նեկի և դպրոցական ամեն տեսակ պի-
տոյք, հայերէն և օտար լրագիրք, սի-
կարի թուղթ, նաեւ նորահար «Նուպ-
եան» ըսուած կօշկաներկը, խիստ չա-
վաւոր գիներով:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԳ.

Պաղչէ Գարու թիւ 8 Համագային դեպ-
րանին մէջ ամեն օր կը գտնուին Տօրթէօր Ա.
նանեան Էֆէնտի, որ արքունի բժշկական դրու-
րոցին ուսուցիչ է և կոկորդի, բիթի ու ական-
ջի հիւանդութեանց մէջ մեծ համբաւ ստացած
է, Տօրթէօր Վիկտորիանօրօ որ Քլինիկի մէջ
համբաւուած է, նոյնպէս աչաքոյթ Տօրթէօր
Խիւս Ապալմուր Պէյ որ արքունի բժշկական
դպրոցին ուսուցիչ է և տոտմնարոյթ Պ. Գա-
լիարի:

Տօրթէօր Անանեան ամեն օր ժամը 2 և
մինչև 3 և 8 և մինչև 10 դեղատան կը դա-
նուի. իսկ ուրբաթ օրերը կէս օրէն մինչև ժա-
մը 8 աղբատները ձրի կը դարմանէ: Իսկ Տօ-
րիւս Ապալմուր Պէյ երեքշաբթի, հինգշաբթի
և շաբաթ օրերը ժամը 3 և մինչև 5, ուր-
բաթ օրերը 7 և մինչև 9 աղբատները ձրի
կը դարմանէ: Տօրթէօր Վիկտորիանօրօ ալ
ամեն օր ժամը 3 և մինչև 4 և 9 և մինչև
10 դեղատան կը դանուի. չորեքշաբթի օրերն
ալ միևնոյն ժամերու մէջ ձրի կը նայի: Իսկ Պ.
Գալիարիս ամեն օր ժամը 6 և մինչև 10
դեղատան պիտի գտնուի, և հինգշաբթի օ-
րերն ալ միևնոյն ժաման մէջ ձրի պիտի նայի:
Յետին աղբատաց համար դեղերը ձրիաբար
կարուի:

ՄԻՆԱՍ ՉԵՐՈՋ
ԳՐԻՉ ԵՒ ՍՈՒՐ

Արամեան տպարանէն ելած այս հե-
ղինակութիւնը նուիրուած է Հայ մայրե-
րուն: Բանասիրական և վիճաբանական
բաղմաթիւ յօդուածներէ զատ, կը պա-
րունակէ ընդարձակ և հետաքրքրաշարժ
ներածութիւն մը, որոյ գլխաւոր նիւ-
թերն են. — «Գրական փորձեր» ու յա-
րուցած պայքարն, Ս. Ոսկանեանի մի
անտիպ նամակն ինպատ աշխարհաբար-
եանց, 1855 թ. Պատրիարքական հալա-
ժանքն ինպատ գրաբարեանց, Կովկաս-
եան յեղափոխութեան պատմութիւնն,
վարժապետական խնդիր, Արարատեան
ընկերութեան ծագումն, լեզուի բարենո-
րոգում, հեղինակին՝ ազգային պաշտօ-
նով երկրորդ ուղևորութիւնն. Անգղիա,
Տեսակցութիւնը անգղիացի Թրէնսիլըն
գրագէտին հետ, Անգղիոյ Ձինկեանէ-
ներու լեզուին շարճանալի նմանութիւնը
Հայերէնի հետ, Թրէնսիլընի Հայերէն
սորվիլն և ինպատ Հայերէնի գրած
նամակն, լեզուապայքար, Անահիտ և
Արամաղդ, Գարագաշեան և Բէշեան,
ևն. ևն.

Կը ծախուի բոլոր Պօլսոյ հայ գրա-
վաճառաց քով, Ղալաթիա Բօմիսիօն
խանի ետեւ թիւ 23 Վրոյրի թղթավա-
ճառանոցը և Բերա Գիւնէլի գիմացը
Պ. Պօտէի գրատունը. Գին 8 զրուշ:

ՏԵՐ-ԽՄԵԱԳԻՐ

Մ. Յ. ՄԵՂԻՔԵԱՆ

Բիզա փաղա խան քիւ 14

Փ Ա Ն Ա Ս Է

ԳԵՂ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԳԵՂ ՍԱՄԱՐՍՅՈՅՆ

Կը ծախուի Միւստեան և Բնկերաց Ամերիկեան վաճառատները ի Ղալաթիա և Պօլսոյ:
Փանասէն իւր օգտակարութեամբն, ինչպէս Ամերիկայի և Եւրոպայի, նոյնպէս և Թուր-
քիոյ ալ և ալ կողմերը մեծ ընդունելութիւն գտած է:

Փանասէն դեղագուշկ և գաւառագուշկ բժիշկն ու բարեկամն է, և մեծ օրհնութիւն մը
համարուած է այն տեղերուն համար, ուր բժիշկ ու դիդ և դարման հաղիւ կը գտնուին:
Փանասէն բուսեղէններէ բաղադրեալ լինելով՝ բոլորովին անվնաս է: Փանասէն սպրածին ցա-
ւը կ'առնէ ու քիչ ատենի մէջ կը բուժէ. նոյնպէս և մարմնոյն կարուած ու ճոխուած տե-
ղերուն ցաւն ու բոլորքը շուտով կ'առնէ:

Ջղային, յօգային և սեղալին սաստիկ ցաւերը բուժելով՝ տաքնապալը կը հանգար-
տեցնէ: Ստամոքսի, փորի և աղեաց ցաւերը կը կտրէ ու սլողէ յառաջ եկած դժուարու-
թեանց առաջը կ'առնու:

Փանասէն ակապի սաստիկ ցաւերը շուտով կը բուժէ: Մարմնոյն կարուած կամ վիրա-
ւորեալ կողմերն առատ փանասէն քսելով շուտ կը բժշկուին ու կը գոյուին: Փանասէն կը
բժշկէ նաեւ փորճարութիւն, թանջը, հաղ, վերմ, կոկորդի բորբոք և ուռեցը, մէջքի ցաւ
և ալ զանազան ակտեր, որոց սկզբնապատճառը գրեթէ նոյնն են: Այսպէս կը վկայեն չա-
տեր, որը փորճած են: Ընտանիք իրենց տան մէջ ու պանդուխտը և ճանապարհորդը իրենց
մօտ փանասէ պահելով և յանկարծական դժուարութեանց տեսն զործածելով մեծ օգուտ
կը քաղեն և ծանր հետեւանաց առաջը կ'առնու: Փանասէն հեղուկ է, որ թէ՛ մարմնոյն
վրայէն քսելով և թէ՛ խմելով ալ բժշկութիւն կը գործէ:

Գործածութեան կերպը հետն է: Վիսաւոր վաճառատեղին է, Ղալաթիոյ Անի-ճամիի
գրան կից Միւստեանին Ամերիկեան վաճառատները, նաեւ մայրաքաղաքիս գեղադարձաց քով
ու գաւառներն ալ կը գտնուին: